

SLOVENSKI PRIMOREC

UREDNIŠTVO IN UPRAVA V GORICI v ulici degli
Orzoni 38. — Cena oglasom po dogovoru.

KATOLIŠKI TEDNIK

IZIDE VSAK ČETRTEK

Leto I. Štev. 9

GORICA, DNE 25. OKTOBRA 1945.

Cena L. 4.-

KRISTUS KRALJ

Ob dvajsetletnici

V spomin na sveto leto 1925 je papež Pij XI. z okrožnico „Quas primas“ z dne 11. decembra istega leta uvedel v katoliško bogoslužje praznik Kristusa Kralja. Istočasno je odredil, da se mora ta praznik kot praznik prvega reda obhajati po vsem svetu na zadnjo nedeljo v oktobru, t. j. na nedeljo pred Vsemi svetimi, in da se mora na to nedeljo pravitak po vsem katoliškem svetu obnoviti posvetitev vsega človeškega rodu presvetemu Srcu Jezusovemu. Torej letos obhajamo dvajsetletnico tega praznika.

S tem, da je Cerkev uvedla ta novi praznik, ni razglasila kako novo versko resnico in ni proglasila Kristusa za kralja, kakor da bi prej Kralj vseh kraljev ne bil. Tudi ni hotela naglasiti, da je Kristus kot Bog Kralj vseh kraljev in Gospod vseh vladarjev; saj kot Bog je iste narave z Očetom in Svetim Duhom in Bogu pač nihče ne bo odrekal najvišje oblasti nad vsem stvarstvom.

Z novim praznikom je hotela Cerkev naglasiti, da ima Kristus kot človek zaradi združitve človeške narave z božjo v eni sami osebi najvišjo odliko, čast in oblast nad vsem stvarstvom. Do človeškega rodu si je pa pridobil še posebno pravico s svojo odrešilno smrtjo na križu. Vse nas je odkupil s svojo dragoceno krvjo in vsi smo njegova lastnina. Zato je Kristus najvišji in najsvetejši Gospod, najodličnejši učitelj in postavodajalec, najvzvišenejši sodnik vseh živih in mrtvih. Proti njegovim razsodbam o dejanju in nehanju vsakega človeka in celokupne človeške družbe ni nobenega priziva, kajti Oče mu je, kakor sam pravi, izročil vso sodno oblast za vso večnost.

Kristusovo socialno kraljestvo

Nekateri verniki še razumejo, da je Kristus kralj, t. j. vladar v kraljestvu posameznih duš in tudi nevidni poglavar svoje Cerkve, a ne morejo razumeti, kako naj bo najvišji vladar tudi vseh držav in celokupne človeške družbe kot take. Ali ni sam izjavil pred Pilatom, da je sicer kralj, a da njegovo kraljestvo ni od tega sveta? Na to odgovorjamo, da Kristus ni kralj kakor so drugi kralji, ki zasledujejo le svetne cilje, in da tudi v tem smislu ni kralj, kakor da bi hotel Herodov ali kak drug prestol zasesti. Kristusova kraljevska oblast ne ogroža nobenega vladarja tega sveta. Pij XI. pravi, da Kristusovo kraljestvo pozna samo eno sovražno kraljestvo, to je Satanovo kraljestvo.

Kristusova socialna kraljevska oblast obstoji v tem, da morajo tudi vse družabne tvorbe in celokupno človeštvo priznati v njeni edinega Odrešenika Resnico, pravico in ljubezen, ki jih je označeval, morajo priznati ne le posamezniki, ampak tudi družba, ki je zveza posameznikov, katere je s svojo resnico in milostjo spopolnil tudi v družabnih odnošajih od družine do mednarodnega vesoljnega kraljestva Cerkve.

Ljudje, Kristusova lastnina.

Vsa človeška družba se mora torej zavedati, da ima opravka z ljudmi, ki so Kristusova lastnina, in gorje ji, ako bi v svoji zakonodaji kaj določila, kar bi omejevalo ali oviralo ali celo uničevalo Kristusovo lastninsko pravico do duš. Taka družba bi bila zapisana poginu.

Ali nam ne pričajo sedanji časi splošne zmede in razsula, kam pridejo narodi brez spoštovanja Kristusovih načel?

Kdo bo zastavil nadaljnji

Iz življenja Cerkve

Mehika se prebuja . . .

Pretekli teden so se v mehiški prestolici zaključile marijanske slovesnosti ob petdesetletnici kronanja čudodelne podobe Matere božje v Guadalupi. Slavju je dal poseben sijaj papežev osebni zastopnik, kanadski kardinal Villeneuve, Stotisoči so bili navzoči, Mehika je težko že kdaj videla kaj takega. Ob sklepu je mehikanskim katoličanom govoril po radiju sv. oče. Spomnil jih je na hvaležnost, ki so jo dolžni Mariji za milosti in pomoč, ki jo deli že skozi dolgih tristo let Mehiki in sploh vsej Ameriki. Marija jim je bila mati tudi med krutim preganjanjem, ko so očetje in bratje pri proslavi navzočih vernikov, neustrašeni sprejemali mučeniško smrt z vsklikom na ustnicah: „Živel Kristus Kralj! Živela Marija iz Guadalupe!“

„Danes so se verske razmere - je dodal sv. oče - v vaši domovini precej zboljšale in to je ravno dokaz, da vskliki mučencev niso bili zaman. Zdaj pa odvisi od vas in od vseh ameriških katoličanov, da stojite trdno na svojih mestih, Zavedajte se dvignjenih glav svojih pravic pred vsakim sovražnikom, danes in vedno.“

Svoj govor je sv. oče končal s prošnjo do M. B. iz Guadalupe in z apostolskim blagoslovom. Po govoru pa je sprejel diplomatske zastopnike raznih južnoameriških držav, bogoslovce južnoameriških zavodov in duhovnike, ki se mudijo v Rimu.

V Mehiki diktatura polagoma izginja in si utira pot prava demokracija. Obenem pa se razvija tudi prava verska svoboda. Skoraj vse cerkve so zopet odprte vernikom. Samo v prestolici gradijo šest novih cerkva. Državne oblasti ob slovesnih prilikah prisostvujejo božji službi. Zakon, ki ukazuje v šolah materialistično vzgojo se ne izvaja

razkroj človeške družbe? Samo eno ime je dano človeški družbi, da v njem najde zveličanje. In to ime je Kristus Kralj.

Kristus Kralj vrni se v našo pamet, našo voljo, naše srce, v naše družine, v naš narod in državo in v mednarodne odnošaje in zopet bomo svobodni in srečni, veseli življenja!

več. Katoliške šole, čeprav še niso enakopravne državnim, delujejo izvrstvo. Sam ministrski predsednik ima otroke v katoliških šolah. Katoliška akcija se močno širi. Ljudje katoliškega prepričanja imajo dostop do važnih mest. Tri važne dnevnikarje vodijo katoličani, ki zagovarjajo pravice Cerkve v javnem življenju. Na njihovo pobudo je bil izdan zakon, ki prepoveduje nesramno pisanje po časopisih. Zveza dostojnosti, ki predvsem brani dostojnost kinopredstav, je postala najmočnejša v vsej južni Ameriki.

Tako počasi prihaja v Mehiko po hudem preganjanju verska pomlad. Mnogo je bilo žrtev za Kristusa, junaško so Mehikanci branili svojo vero pred komunizmom in zato zmagujejo. V nobeni deželi Cerkev ne zamrje, če jo mučenci orosijo s svojo krvjo, čeprav se včasih zdi, da so sovražniki božji dobili v roke vso oblast.

Nekaj izrednega...

Ruski metropolit Nikolaj Ivanov Voznesenski je prišel v Rim in se zedinil s katoliško Cerkvijo. Imel je slovesno liturgijo (sv. mašo) v papeževem ruskem zavodu v Rimu in bil sprejet pri sv. očetu v privatni avdienci 30. sept. t. l.

Prvikrat po mnogih stoletjih se je zgodilo, da se je pravoslaven ruski škof na slovesen način zedinil s katoliško cerkvijo. V Rimu imajo utemeljeno upanje, da je škof Nikolaj prvi v dolgi vrsti ruskih pravoslavniških škofov, ki se bodo zedinili z našo Cerkvijo.

V večnem mestu živi trenutno čez 250 ruskih beguncev. Nastanjeni so v Via Tasso ravno v istih prostorih, kjer so prej imeli Nemci ječe, ki so v njih toliko Rimljanov mučili. Za begunce skrbe duhovnik papeškega ruskega zavoda.

Ti duhovniki so Rusi, toda ne vsi. Med njimi je mnogo tudi drugih narodnosti. Tudi naša škofija je dala duhovnika, ki se je posvetil apostolatu med Rusi. To je g. Olindo Virgulin iz Corone v Furlaniji. Poleg tega imamo tam doli še jezuitskega bogoslovca Pavla Leskovca, doma z Gor nad Idrijo, ki prav tako pripravlja, da bo šel med pravoslavne Ruse v izgnanstvu in, če Bog da, tudi v Rusijo samo, ko bo odprla svoje meje Kristusovemu evangeliju, saj prič govore, da je tam še mnogo dobrih duš, ki žejno čaka-

OKNO V SVET

Razprave proti vojnim zločincem Vojna je strašno zlo za človeštvo, celo takrat kadar je pravična. Tega so se kulturni narodi vedno zavedali in že ker niso mogli vojne preprečiti, so skušali vsaj omejiti in zmanjšati njeno strahoto. To so napravili z medsebojnimi dogovori (o načinu vojevanja, o orožju, o ravnanju z jetniki in rajenci itd.), ki so imeli namen, ohraniti vojno čimbolj v mejah človečnosti. Ti dogovori so postali pravi mednarodni zakoni.

V tej vojni so se ti mednarodni zakoni (in ne samo ti, temveč tudi splošni človečanski zakoni) strašno teptali in gazili. Zlasti nacizem, lahko rečemo, ni imel obzira ne do človeških ne do božjih zakonov in se je posluževal vsakega sredstva, samo da bi prišel do svojega cilja.

Zavezniki niso mogli iti nimo tega dejstva. Ni bilo dovolj, da je bil nacizem poražen, treba je poiskati in kaznovati one ljudi, ki so vojno sprožili in so se med vojno omadeževali s strahotnimi zločini zoper človeštvo. To so tako zvani vojni zločinci. Nekateri so že prejeli zasluženo kazen (Mussolini, Hitler, Himmler, Goebbels i. dr.). Drugi še čakajo, da pridejo na vrsto. V Lüneburgu vodi zavezniško vojaško sodišče že več tednov sodno razpravo proti zloglasni skupini 48 SSovcev, ki so bili pazniki v „taboriščih smrti“ Belsen in Oswiecim. Ta razprava nam odkriva nezaslišane strahote, ki so se po teh taboriščih dogajale.

Prihodni mesec se bo začela sodna razprava proti 24 glavnim nemškimi vojnimi zločincem. Razprava se bo vršila v „svetem mestu“ nacizma, v Nürnbergu. Med zločinci so najvišji predstavniki nemškega nacizma: Goering, Hess, Ribentrop, Keitel, načelnik glavnega štaba, admiral Doenitz in Raeder. Rosenberg, i. dr. Obtožnica, ki je bila te dni objavljena, obsega štiri skupine zločinov: zasnova skupnega vojnega načrta, zločini proti miru, vojni zločini in zločini proti človečnosti.

Za vse te razprave tudi proti največjim zločincem je značilno, da se vršijo po najstrožjih sodnih predpisih. Vsi zločini morajo biti izpričani in vsakemu zločincu se nudi možnost obrambe.

Volilne težave. Prihodnji mesec se bodo v mnogih državah vršile volitve, ki naj bi dokončno rešile notranji položaj posameznih držav. Svetovna pozornost je obrnjena zlasti na Balkan. Zapadni demokratični svet gleda z veliko zaskrbljenostjo na volilne priprave, ki se

vršijo po Jugoslaviji, Bolgariji in Romuniji. Po časopisju se vedno bolj množijo opazke in očitki, da se volitve na Balkanu ne pripravljajo v pravem demokratičnem duhu resnične svobode. To se zlasti vidi iz dveh dejstev: stranke nimajo možnosti nastopiti posamezno s svojimi listami, temveč so prisiljene postaviti skupno listo; opozicija nima možnosti, da bi se razvila. Posledica je, da so opozicije vseh treh omenjenih balkanskih držav izjavile, da se volitev ne udeležijo.

Podobne težave so se pojavile nepričakovano tudi na Madžarskem. Zdelo se je, da bodo madžarske volitve resnično svobodne. Take so bile vsaj občinske volitve v Budimpešti, kjer so bili komunisti zelo hudo poraženi. Sedaj pa je vrhovni poveljnik sovjetskih čet na Madžarskem, maršal Vorošilov nenadoma sporočil voditeljem petih političnih strank, da morajo za prihodnje volitve sestaviti skupno listo. Angleški list „News Chronicle“ pravi k temu, da zgubijo s tem volitve vsak pomen in postanejo nepotrebno glasovanje.

Tuje časopisje o Jugoslaviji. Britansko in ameriško časopisje posveča zanimive članke o položaju, ki je nastal v Jugoslaviji po odstopu ministrov podpisnikov sporazuma Tito-Subašić. „Sunday Times“ piše, da se pojavljajo v Jugoslaviji vse večji znaki nezadovoljstva do novega režima in da vlada v državi v pogledu novega volilnega zakona velika zaskrbljenost. „New York Times“ pravi, da je vlada Združenih držav obvestila maršala Tita, da ne bo mogel dobiti nobene gospodarske pomoči, če ne bo uvedel v jugoslovanskem političnem življenju v zadovoljivi obliki načel zahodne demokracije. List „Sunday Observer“ prinaša celo vest, da bo ameriški veleposlanik v Beogradu Patterson, uradno sporočil Titu, da Združene države ne bodo smatrale volitev, ki se pripravljajo, za svobodne v smislu dogovora v Jalti in zato ne bodo priznale nobene vlade, ki bi izšla iz teh volitev.

Nemška socialdemokratska stranka je priredila svoj prvi kongres. Ugotovilo se je, da je stranka dosegla skoraj pol milijona članov. Delegati so se izrazili za sodelovanje s komunizmom, kakor z drugimi resnično demokratičnimi strankami. So pa proti združitvi s komunistično stranko. Delegati so tudi opazili, da je po prihodu beguncev in vojnih jetnikov iz vzhoda v zahodna področja, privlačnost komunizma zelo padla.

Japonske žene so tudi dosegle volilno pravico; volile bodo lahko kakor moški od 20. leta dalje.

Maršal Tito je dejal v govoru, ki ga je imel v Skoplju, da če bi opozicija ne imela podružnic izven meja, bi bila manjša od makovega zrna.

Predsednik Trumann je izjavil na tiskovni konferenci, da ne predvideva nikakega novega sestanka treh velikih, ki naj bi nešel izhod iz mrtve točke, do katere je prišlo na londonski konferenci.

Pierre Laval je bil ustreljen. Pred smrtjo se je hotel zastrupiti, toda samomor se mu ni posrečil.

Maršal Tito je v četrtek sprejel ameriškega veleposlanika Pattersona.

General Eisenhower ugotavlja v svojem poročilu o stanju zasedene Nemčije med drugim, da se ojača močno upadanje komunizma na sovjetskem področju.

Na Madžarskem je bilo proglašeno obsedno stanje zato, ker je vse državo zajel val umorov in latvina.

Grška vlada Petra Sophonisa je odstopila. Po 11 dneh vladne krize je končno sam regent nadškof Damaskinos prevzel dolžnosti predsednika vlade.

Zavezniki so priznali avstrijsko vlado, ki ji načeluje dr. Renner.

Argentinski diktator Juan Peron, ki je bil pred nedavnem strnoglavljen, je spet prišel na oblast. Zdi se, da je pri ljudeh in zlasti pri delavstvu splošno priljubljen.

Tudi na Portugalskem se bo opozicija vzdržala volitev, ki se bodo vršile 18. novembra.

V južnoameriški državi Venezuela je izbruhnila vojaška ustaja. Ustajniki so se polastili oblasti.

Nauki iz starodavnosti, primerni tudi za naše čase

Aeneas Seneca, doma iz Korдове na Španskem, je živel istočasno kot Kristus (3 - 65 po Kr.) in je bil eden glavnih predstavnikov stojiške filozofije, izredno bogat, vzgojitelj cesarja Nerona, od katerega je bil tudi obsojen na smrt. O Kristusu nikdar ni slišal, a se je kot globok mislec zelo približal Kristusovemu nauku, tako da je krščanski pisatelj Tertulijan dejal o njem: često govori, kakor bi bil kristijan.

Za danes pogledjmo kako je modroval ta mislec o bogastvu. Tako-le pravi v svoji knjigi o blaženem življenju: „Tudi bogastvo je neko dobro, če imaš ti bogastvo, a ne bogastvo tebe, to je, če je bogastvo tvoja last, a ne ti last bogastva; če je pri tebi, a izven tebe; če ti služi, a ne gospoduje; skratka, če ti je sredstvo za krepostnost, ki je najvišje dobro.“

Tako je bogati pogan pravilno presodil zlo, iz katerega se je rodilo toliko gorja in tudi današnje socialno vprašanje. To zlo je: zloraba bogastva, ki bi moralo biti sredstvo za krepostnost pa je postalo zlasti v preteklem stoletju sredstvo za izžemanje nižjih delavskih slojev.

Kristus je dal še krajše navodilo za pravilno rabo bogastva s temi besedami: Blagor ubogim v duhu, ker njih je nebeško kraljestvo,

Prihodnjo soboto bo na predvečer praznika Kristusa Kralja v goriški stolnici ob 8. uri zvečer pridigana ura češčenja. Pridite vsi, da se spet malo ogrejemo za našega najvišjega Kralja!

jo resnice božje. V tem nas porjčujejo mnoga spreobrnjenja ruskih beguncev, ki so v teku te vojne pribežali iz Rusije. Med temi mnogimi je v Rimu tudi neki profesor leningrajske univerze, ki je izjavil, da se je pod boljševiki mnogo boril za vero, sedaj pa da vstopa v katoliško Cerkev zato, ker želi biti v Cerkvi, ki ni narodna cerkev in ki nima verskih sekt. Poznavalci sedanje Rusije imajo ta vtis, da pod boljševizmom počasi zori zedinjenje s katoliško Cerkvijo, ker med dobrimi pravoslavni verniki vedno bolj raste vpliv rimskega papeža in zanimanje zanj, ko vidijo, da edino le on ni še nikoli klonil pred vsemogočnim brezbožnim boljševizmom. In tako vidimo čuden pojav, da bolj ko se radio Moskva in brezbožna propaganda zaganjata v Vatikan in papeža, bolj raste pri ruskih vernikih zaupanje vanj.

* * *

Iz Rima smo tudi zvedeli zanimivo novico, da sta že pred časom prenehala izhajati v Moskvi znana brezbožna lista: »Bezbožnik« in »Antireligioznik«. Tiskarno, v kateri sta se ta dva lista tiskala, so dali na razpolago moskovskemu patrijarhu, ki tiska sedaj v njej svoje glasilo »Žurnal Patriarhii« (Casopis patriarhije). Odkrit boj zoper vero in cerkev da je v sovjetski zvezi prenehal, toda veri sovražne postavbe so še vedno ostale. Prav tako je še vedno »znanstveni materializem« uradna vera boljševiške Rusije. Tudi pravoslavni semenišče (Duhovna akademija) so znova odprli v Moskvi. Vstopiti pa smejo le mladeniči, ki so že dovršili osemnajst let. Pač dosledno po postavi, ki ne dovoli pouka v kakršnikoli veri pred osemnajstim letom.

Iz teh in podobnih novic smemo res sklepati, da je komunizem ubral drugačna pota in drugačno taktiko v odnosu do uradne pravoslavne cerkve, toda nikakor ne smemo misliti, da se je spreobrnul. Dokler ostane dialektični materializem njegov osnovni svetovni nazor, ostane tudi komunizem nasproten vsaki veri in še najbolj katoliški, ki najbolj dosledno zahteva vero v duhovni svet in življenje po njej. In zato res ne vedo kaj delajo tisti zaslepnjeni ljudje, ki hočejo biti katoličani in komunisti obenem.

Vatikan: Preteklo nedeljo je sv. oče sprejel v posebnj avdientci tri tisoč voditeljic italijanske ženske in dekliške katoliške akcije, ki so prišle v Rim na zborovanje. Ob tej priliki jim je zelo lepo govoril o ženskem vprašanju in o nalogi ženske v modernem svetu. Posebno jim je razložil razmerje žen in deklet do politike.

London. Kot poroča BBC je vatikanski radio dne 17. t. m. zvečer, v svoji oddaji v angle-

škem jeziku, prinesel celotni prevod skupnega pastirskega pisma jugoslovanskih škofov o položaju Cerkve v D. F. Jugoslaviji.

V imenu primorskih duhovnikov

Zadnje čase čitamo večkrat izjave, ki se s temi besedami začnajo ali končujejo. Koliko veljave imajo? Kdo sme govoriti v imenu slovenskih primorskih duhovnikov?

V imenu slovenskih primorskih duhovnikov smejo govoriti 1) vsi duhovniki skupaj zbrani ali 2) od vseh duhovnikov pooblaščen predstavniki v mejah pooblastil.

Izjave vseh drugih skupaj sklicanih posameznikov imajo veljavo tistih, ne pa celokupne slovenske primorske duhovščine.

Le-ta je narodu zvesta, kakor jo po njenih delih vsi v deželi poznajo, in ostane taka tudi brez izjav. Ne bi se čutila vredna imena »slovenska«, ako bi si po naravnem nagnjenju ne želela biti združena z vsemi Slovenci v eno samo narodno enoto: Slovenijo in z njo v Jugoslavijo.

Ker pa nismo le Slovenci, ampak smo tudi odločni katoličani,

tirjamo, da v sedanji Jugoslaviji zavladajo pravičnejši odnosi med vlado in katoliško Cerkvijo kot so sedanji, ko se mora tamkajšnji episkopat pritoževati nad krivicami, ki jim je izpostavljena katoliška Cerkve.

Te krivice skuša sicer časopisje omalovaževati, a mi katoličani moramo že verjeti učeči Cerkvi v Jugoslaviji, ki je stvarno in mirno sestavila pismo za vernike.

Dokler se tam ne bo vlada pošteno in pravično poravnala s Cerkvijo, kar je naša iskrena želja in za kar tudi molimo k Bogu, pač nihče ne more pričakovati, da bodo slovenski katoliški duhovniki na Primorskem to odobravati, kar katoliški škofje v Jugoslaviji obsojajo; saj »smo vsi eno telo v Kristusu« (Rim. 1215) »in če en ud trpi, trpe z njim vsi udje, in če je en ud v časti, se veselo z njim vsi udje«. (I. Kor. 12-26.)

† Gospod Pisk

Že eno leto gospoda Piska ni več med nami; bil je v tribuških hribih ubit 28. oktobra 1944. Ni bil g. Anton le upokojen župnik, ki je opravljal službo duhovnega pomočnika v Kanalu, ampak je bil značilna in priljubljena osebnost poznan daleč na okrog po vseh duhovnijah ob Soči in v Gorah. Sam pa je tudi globoko poznal ljudstvo, med katerim je živel. Otroci, mladež, gospodar in gospodinja, za vse se je zanimal, za vsakega je našel primerno besedo, ki je šla iz srca v srce. Bil je potrpežljiv vzgojitelj šolske mladine. »Lepo uči otroke, uči jih tudi slovensko pisati in brati —; pozna se v cer-

kvi, da ni več g. Piska«. To so ljudski glasovi o vzgojnem delu g. Antona.

Osebnost skromen in ponižen je pa znal biti tudi družaben, gostoljuben in zdravo šaljiv. Iz njegove globoke kulture uma in srca je potekala njegova ljubezen do slovenske domovine in naroda, ki ga je vroče ljubil v Bogu. Vsled te kulture pa je tudi hitro spoznal blodnje našega časa in jo svaril pred njimi. Koliko je imel uspehov ne vemo. Vemo pa to, da nikomur ni hudega storil. Imel je premehko in preobčutljivo srce za bol svojega bližnjega.

Bodočnost bo odkrila zakaj je bil na smrt obsojen; ima namreč tudi prelita kri svoj glas, s katerim kliče k Bogu. Se bo že o-

glasila ob svojem času v vesti ljudi. Saj ni nič tako skrito, da bi ne postalo očito.

Kolikor smo ga poznali mu moremo dati le to spričevalo, da je bil zgleden, pobožen in vrl duhovnik, mož na svojem mestu. Zapiši, Gospod, svojega zvestega služabnika v knjigo življenja!

D O P I S I

Šempeter pri Gorici. *V noči na 17. t. m. so predrzni tatovi vdrti v župnišče. Po tega drugega so odnesli dva srebrna ketliha. Eden je bil prava umetnina, težak in polzlačen. Rahit se je ob največjih praznikih. Vsi obsojajo to bogoskrunstvo, ki so ga zmožni le brezbožneži. — O cerkvi se vedno bolj mogočno oglašajo naš cerkveni moški zbor. Stari penci se od vseh strani vračajo domov, mlajši jim pa pomagajo. Kako prijetna nam je služba božja ob lepem pelju. — Tudi pokopališče se vedno bolj obnavlja, skrben grobokop je že uredil polt. Žeteli bi si še lep križ sredi pokopališča. — Ne samo Šempetercem marveč tudi tujcem bi bilo zelo ustrezno, ako bi kaj kmalu razširili cesto ob pokopališču in bi pristi pešci do svoje polt. Promet je velik in človek je v nevarnosti, da ga mimo svigajoči avti ne potisnejo v jarek, ob dežju te pa gotovo obrizgajo z blatom, ko se jim ne moreš umakniti. — Ko postaja noč vedno bolj dolga, si želimo obilnejše cestne razsvetljave. Na trgu nam je vojska odnesla prav potrebno svetilko.*

Gorica. *V nedeljo 14. oktobra je priredilo škofijsko vodstvo Marijinih družb skupen shod vseh M. D. iz goriške okolice pri šolskih sestrah v zavodu Notre Dame. Družbenice se je nabralo veliko števil, še več nego smo pričakovali. saj vemo, kako pogubna so bila*

prelekla leta za Marijine družbenice, ki so bile postavljene na rešelo preskušnje v zvestobi. Mnogo jih je v eter odnesel. To so bile pleve. Bog z njimi in Marija, da bi vsaj dušo rešile, ko niso znale rešiti časti Marijinih otrok.

Dosti pa jih je le ostalo dobrih in zvestih. Te so se v nedeljo zbrale k skupnem shodu v zavodovi kapeli in potem v dvorani. Tu so združile pošteno zabavo s poučno besedo, tako da jih je gotovo tudi Marija bila vesela. Po dolgih letih prisiljenega molka je goriška M. D. prvič nastopila na odru s celo vrsto pesmi svojega dekliškega zbora in nekaj samospevi. Tudi vrlec se je lepo postavil z mičnim prizorčkom: „Delajmo, delajmo zlata kolesa...“ Glavna točka akademije pa je bila šaloigra: „Kaznovana nišernost“. Čeprav neizkušene so se dekleta vendar tepo postavile in nam pripravile prijetno zabavo.

Želimo te, da bi M. D. še naprej vršila svoje tako bogotjubno delo med našimi dekleti v Gorici in da bi se še bolj prisrčila, posebno pri mlajših.

Velike Žablje. *Dne 16. okt. t. l. je preminula 74 letna Marija Urlovec, roj. Črnigaj. Sestra dveh duhovnikov in mati štirih Bogu posvečenih oseb, med njimi znanega nabožnega pisatelja jezuita P. Venceslava Urlovec, je ostvarila v sebi vzor verne slovenske matere: vzgojiteljice svojih otrok za Boga in za narod, krščanske junakinje v trpljenju, resno težeče za višjo popolnost in združitev s svojim Bogom.*

Dolgih 24 let je prenašala v duhu pristinega mučenišva strašno bolezen, ki ji ni dovoljevala ne odiditi ne spanja. Vse svoje trpljenje, telesno in duhovno, je velikodušno darovala Bogu po raznih namenih. Zavedala se je, kaj je apostolat trpljenja, saj je hotela biti duša-zadoščevalka. V pogostem sv. obhajilu, katerega ji je duhovnik prinašal na dom, je črpala moči in utehle. Bila

Nekoliko likov iz naše preteklosti

BOŠTJAN pl. LIPOVŽ, BATUJSKI DOBROTNIK

zu Schwarzenbergu kot dvorni tajnik. Kot tak je deloval do leta 1700. Tega leta je napredoval za knežjega svetnika in nadglavarja vseh knežjih posestev na Českem, kjer je deloval do svoje smrti dne 13. avgusta 1724.

Boštjan pl. Lipovž se ni nikoli poročil. Zaročen je sicer bil z neko plemkinjo. Ta pa je pred poroko skrivaj pisala v Batuje po podatke o njegovem pokolenju. Ko je dobila odgovor, da je kmetskega pokolenja, ni sicer zato razdrla zaroke, ljubila ga je pač iskreno. Vendar ko je naš Lipovž zato zvedel je pretrgal z njo vse zveze in se zarekel, da ostane samec do smrti. Besedo je tudi držal.

Domov je redko prišel. Leta 1693 je bil povzdignjen radi svojih zaslug v plemenitaški stan. Tedaj je dodal svojemu priimku

še dostavek „von Liebenhaus“ in se tako pozneje tudi podpisoval. Zanimivo je, da si je izbral za svoj grb pod krono lipov cvet in nad njim goloba z oljkovo vejico v kljunu. Najbrž je tolmačil svoj priimek Lipovž na ta način. Njegovo plemstvo pa je z njim tudi izumrlo, kajti njegov dedič in nečak, tudi Boštjan z imenom, ki je tedaj živel na Dunaju, te pravice ni imel.

Pa pustimo te marnje in poglejmo, kako je mož postal dobitnik svojih rojakov. V svoji oporoki je namreč določil 6000 florintov za bodočega duhovnika pri cerkvi sv. Ane v Batujah, črniškemu župniku pa 200 florintov zato, da bo pomagal pri ustanovitvi tega beneficija in pregovoril starešine batujске, da bodo ta legat sprejeli in dobro upravljali, dokler ne bo novi duhovnik imenovan. Nadalje je

mož zapustil še 2000 florintov za razširitev cerkve ter za novo šolo in učitelja.

V ostalem pa v svoji oporoki nadrobno določa dolžnosti beneficijata in učitelja ter nakup in popravilo hiš.

Patronatske pravice podeljuje svojim sorodnikom. Žal, da je Jožef II. vse te ustanove združil v verski zalog in nakazal iz njega beneficijatu novo plačo.

Razvoj batujске župnije pa je šel svojo pot do današnjega stanja, vendar brez našega dobitnika bi ne bilo njenega začetka.

Njegov spomin je ovekovečen v batujski cerkvi, kjer beremo z zlatimi črkami na črnem marmornju tole:

„Ta cerkev je postavljena na čast in slavo božjo z denarjem gospoda najplemenitejšega Boštjana Lipovža, višjega glavarja vojvodstva v Kromovlu in svetnika visokega kneza Schwarzenberga pod vodstvom preč. gospoda lv, Ant. Nussi-ja leta 1726.“

Ne vem v koliko se Batujci velikih dobrot tega svojega rojaka še spominjajo. Vsekakor ne bo odveč, če se tukaj spomnimo na kaj romantično življenje tega moža. Rojen je bil v Batujah leta 1662. Oče mu je bil Jurij, mati pa Marina, oba kmeta. Otroka so starši poslali v goriške jezuitske šole. Leta 1682. pa je v deželi izbruhnila grozovita kuga in šole so zapili. Mladenič je skrivaj zbežal domov in mati ga je dalje časa skrivala v praznem vinskem sodu, da bi ga deželni nadzorniki zoper kugo, ki so jih bile vse ceste polne, ne dobili. Pozneje ga je voznik, ki je blago prepeljal od nas v Gradec vzela s seboj in zapeljal do Gradca. Tu je nadaljeval svoje šolanje in ga tudi z uspehom dovršil. Nato je postal hišni učitelj pri nekem nemškem polkovniku. Ta ga je tako vzljubil, da mu je po prerani smrti svojih otrok izročil vse svoje premoženje. Od tu je prešel v službo k kne-

je žena močne vere in izrednih kreposti.

Tvoj mirno počiva v Bogu. Sorodnikom naše globoko sožalje.

Idrija. *Preteklo redetjo se je pri udarniškem delu v gozdu zgodila velika nesreča. Ubito je rudarja Ivana Čar. Nesreča je napravila na ljudi tesnoben plis, ki ga niti nad vse svečan pogreb ni mogel zabrisati.*

Gorica. V samostanski kape-li Sester božje Previdnosti (bolnica v ulici Pavia) je bila 16. t. m. izredna slovesnost. Vpričo preč. nadškofa je 25 mladih redovnic obljubilo Bogu popolno uboštvo, vedno devištvo in pokorščino. Pomenljiv obred, ki so mu prisostvali tudi okrevajoči bolniki, je mnoge ganil do solz. Redovna družba Sester božje Previdnosti ima v Evropi in Južni Ameriki preko 120 družin in čez 1500 redovnic, ki z materinsko požrtvovalnostjo oskrbujejo bolnišnice, sirotišča itd. Med redovnicami je tudi čez 100 primorskih Slovenk.

V goriški bolnici vodijo redovnice tudi bolničarsko šolo za dekleta svetnega stana. Gojenke dobijo po drugem tečaju diplomu poklicnih bolničark. Po tretjem tečaju pa postanejo zaščitne sestre, pooblaščenice voditi Zdravstvene domove, ki jih bo gotovo vedno več v deželi. — Pouk se začne s 1. novembrom. Mesečna pristojbina za hrano, stanovanje in pouk znaša letos 400 L. Škoda, da je ta poklic, ki prinaša tako idealno zaposlitev in zagotovljen kruh, med našimi dekleti premalo zanimanja.

„Pustite župnijo dvajset let brez duhovnika in ljudje bodo molili žvali“.

(Sv. Janez Vianney).

Iz tiskovne konferenze

Šola za gluhome: Kakor poroča ZVU se bo v Gorici znova otvorila šola za gluhome v nekdanji gluhomenici. Šola bo kakor nekdanj za slovenske in italijanske dečke. Kdaj se bo zavod odprl, bo pravočasno javljeno.

Slovenščina na uradih: Na vprašanje, kako to da nekateri uradi v Gorici zavračajo vloge v slovenskem jeziku, so odgovorili, da slovenščina in italijanščina sta enakopravna jezika in da se zato vloge smejo staviti povsod v obeh jezikih. Slovenski jezik se sme govoriti tudi na sodiščih in nobena vloga stavljena v slovenščini se ne bo zavrnila. Samo zapisniki na sodiščih se morajo sestavljati v italijanščini, ker gre do v Trst na višjo oblast. Toliko na znanje tistim, ki še vedno uradujejo v italijanščini.

Slovenske ljudske šole se niso otvorile pravočasno zato, ker ponekod manjka učiteljstvo, drugod so šolska poslopja v popravi-

lu. drugod zopet so še zasedena od vojaštva. Toda v par dneh se zdi, da bo v glavnem vse urejeno in da se bodo tudi slov. ljudske šole začele.

Javna varnost: Za to mislijo pri ZVU poskrbeti s civilno policijo poleg vojaške. Obljubili so, da bodo povečali število civilne policije vsakih štirinajst dni za sto, dokler ne bo dovolj. Policija bo nastavljena v mestu in na deželi.

Osebnne izkaznice za osebe bivajoče v gor. občini se bodo začele izdajati 22. 10. ob 9. uri, za druge občine pa pozneje. Vsi preberite pazljivo navodila na mestnih oglasnih deskah!

Podpora za obnovitvena dela

Na zadnji tiskovni konferenci preteklo soboto je goriški guverner major Shirk dal zastopnikom tiska izčrpna pojasnila o podpori, ki jo je ZVU sklenila dati za popravo in obnovev hiš poškodovanih med vojno. Stvar je sledeča:

Pri popravilu ali obnovi hiš bo ZVU nakazala podporo za 50 % do skupnega zneska tristo tisoč lir. To se pravi, gospodarju, ki popravi ali znova pozida poškodovano hišo, bo ZVU povrnila polovico stroškov do zneska 300.000 lir. Da to dobi, mora pred zidanjem ali med delom ali pa po zgotovljenem delu vložiti prošnjo potom županstva ali pa tudi neposredno na »Genio civile« ali pa na poseben urad za javna dela pri ZVU v Gorici. Do te podpore imajo pravico tudi tisti, ki obnovijo svoje hiše, čeprav niso bile poškodovane vsled vojne, temveč kako drugače. Posebna ugodnost pri tej pomoči je tudi ta, da prispevek ne prinaša nobene obveznosti za lastnika ne sedaj, ne pozneje. Se torej ne bo odštel od vojne odškodnine, ki jo bo kdaj dobil, in tudi mu ne bo treba od prejetega zneska plačevati obresti ali ga kdaj vračati ne ZVU, ne nobeni drugi državi. Dar je torej v pomoč malim posestnikom zato, da bi se opogumili in začeli popravljati svoje hiše in stanovanja. S tem se bo dalo delo brezposelnim in se bo začelo z reševanjem tako perečega stanovanjskega vprašanja. Istočasno pa hoče buditi priyatno podjetnost v ljudstvu. — Za tisto svoto, ki jo plača lastnik sam, dobi lahko posojilo na banki ali pa vzame hipoteko.

Mislimo, da bo ta ukrep ZVU lahko precej pomagal našim brezdomcem, saj si z njegovo pomočjo vsaj za prvo silo lahko morejo popraviti stanovanja, da bodo tako lažje počakali končno obnovo s pomočjo vojne odškodnine, ki ne vemo, kdaj bo prišla.

Za nadaljne informacije se lahko obrnete na podružnico Zadruga vojnih oškodovancev v Gorici v Nunski ulici št. 14 (Via Monache).

Vprašanja in odgovori

1. Zakaj vendar nič ne odgovorite na očitke, ki jih iznašajo v časnikih proti Pastirskemu pismu in vam, ki ste ga priobčili?

Smernice našega lista smo že objavili: mirno učiti, resnico povedati, nobenega žaliti, z ljubeznijo grajati. Proti tem smernicam se nismo pregrešili z objavo. Da bi pa z dnevniki polemizirali, imamo premalo prostora in končno — tudi z molkom se veliko pové. Sicer pa je naše katoliško ljudstvo že samo toliko razsodno, da bo znalo pravilno oceniti očitke, namreč: 1) da celokupen jugoslovanski episkopat ni kak otrok, ki bi delal „mnogo hrupa za nič“; 2) da je pač kdo drugi pisal „z vso ihto“ očitke na stvarne in umerjene pritožbe škofov; 3) da je zelo nelogično očitati „nepolitichnemu“ listu katoliških duhovnikov, da dela politiko, ko objavi pismo katoliških škofov — v isti sapi pa terjati, naj se list z vso odločnostjo bje za čisto politična vprašanja. Saj so vendar že toliko let ponavljali: „Roke proč od politike, vi duhoviki!“ Zato gledè na politiko molčimo in opazujemo. S tem pa ni rečeno, da ne delamo in da ne bomo tudi še naprej vršili z mirnim tonom našega lista svoje narodne dolžnosti, ki je danes predvsem ta, da zabrišemo (kolikor se še da) porazen vtis napak in nerodnosti, ki so bile našemu narodu v škodo in sramoto storjene na Primorskem zlasti od 1. maja 1945. dalje, in se še vedno delajo posebno z nesmiselno politiko nesodelovanja z zavezništvi na šolskem in upravnem polju.

2. Je li kraj Ely (Anglija) mesto ali trg? Je kaj katoličanov tam ali je vsaj v bližini kakšna katoliška cerkev?

Kraj Ely je majhno, a zelo staro angleško mesto (10.000 prebivalcev, kakih 115 km severno od Londona). Mesto je v glavnem sicer protestantsko, ima da tudi nekaj katoličanov, je sedež župnije in tudi dekanata. Katoličanov sicer ne bo veliko, saj šteje cela škofija (Northampton) pri dveh milijonih prebivalcev komaj nekaj čez 30.000 katoličanov.

3. Kakšno veljavo ima civilna poroka?

Civilna poroka, to je zakonska zveza, ki se sklene samo pred civilno oblastjo, nima za katoličane nobene veljave. Katoličani (to so vsi tisti, ki so bili krščeni v kat. Cerkvi, pa četudi so morda pozneje od nje odpadli) morejo skleniti veljavno zakonsko zvezo (tako, ki bo veljala pred Bogom, Cerkvijo in vestjo) samo v navzočnosti pooblaščenega duhovnika in dveh prič. Vsaka druga poroka nima pred Bogom nobene veljave, četudi jo morda država prizna, in je čisto navaden konkubinat ali divji zakon.

4. Kako gleda Cerkev na poroke z drugoverci?

Cerkev na splošno najstrožje prepoveduje in odsvetuje zakonske zveze z drugoverci radi velike nevarnosti, da se katoliški drug in otroci pokvarijo. V ta namen je postavila posebne zakonske zadržke, tako da so zakoni z drugoverci brez posebne cerkvenega spregleda nedovoljeni (med katoličani in nekatoličani, ki pa so krščeni, n. pr. pravoslavni, protestanti i. dr.) ali pa celo neveljavni (med katoličani in med nekrščeni). Cerkev dovoli mešane zakone samo, 1) ako so važni in resni razlogi za to, 2) ako se nekatoličan zaveže, da ne bo silil svojega katoliškega druga k odpadu, 3) pod pogojem, da se vsi otroci krstijo in vzgojijo po katoliško. Več o tem vprašajte domačega župnika.

Firenze: Ta teden se vrši v Firenzah socialni teden italijanskih katoličanov. Prvi tak teden so praznovali l. 1907. Potem pa so se vrstili skoro vsako leto razen v dobi obeh vojn. Tudi letos so se zbrali, da nadaljujejo s pretrganim delom. Na dnevnem redu je vprašanje: Ustava in ustavo-dajna zbornica. Teden se je začel v ponedeljek zvečer s poddravnim govorom kardinala Elije Dalla Costa. Končal se bo v nedeljo, na praznik Kristusa Kralja s sv. mašo. Vsak dan bo eno predavanje dopoldne in eno popoldne. Taki socialni tedni so zmeraj velikega pomena za narod, kjer se vršijo, ker začrtajo pot udejstvovanju katoličanov na socialnem in političnem polju.

Domači zdravnik.

Čas za pravo kuro čiščenja krvi pa je spomlad in jesen. (Kdor ni prijatelj čajeve, se lahko posluži izlisanih sokov, samo slednjih v manjši količini. Vendar pa za sok ni vsaka rastlina pripravna). Za čaje vzemi naprimer (zjutraj in zvečer) eno šalico tri do šest vrst sledečih rastlin: Dolgi trpotec, pelin, cikorija (ali divji radič), koromač, zajbelj, cvet črnega trna, lavžentoz, mleček, rman, mačehce ali sirolke, bezgov cvet in listje, lipov cvet, trobenice, koprive (žgoče), orehovi listi, brinjevo brstje ali jagode, št. janževe rože.

Posebna kura z brinjavimi jagodami: Začni s šljivimi zrnci in vsak dan eno več do dvanajst, potem z pet nazoj do štiri (priporočila župnik Knajp).

Čiščenje krvi z grozdem traja tri do šest tednov. Začni s 1/2 oziroma 1 kg in nadaljuj dnevno več do 3 oziroma do 5 kg in sicer v treh delih dnevno in sicer zjutraj, pred kosilom in pred večerjo. Ne uživaj olupkov in semena!

V obliki sokov so priporočljive sledeče: Z vplivom na želodec in črevesje - kisel zelje, rman, brnjev jagode, preselca, čebula, česnik, z vplivom na jetra - žgoče koprive, mleček, redkvice, vodna presa.

Na odvajanje seča vplivajo - žgoče koprive, peteršilj, raba (skraba, pijejca), redkev, brinje, preselca. Na pljuča vplivajo - lapuh, plućnik, dolgi trpotec, brinje in preselca.